
Angirasamunipranitam Shriman Narayaniya Mahatmyam

अङ्गिरोमुनिप्रणीतं श्रीमन्नारायणीयमाहात्म्यम्

Document Information

Text title : Narayaniya Mahatmyam

File name : nArAyaNIyamAhAtmyam.itx

Category : vishhnu, mAhAtmya

Location : doc_vishhnu

Author : Angirasa

Transliterated by : Mohan Chettoor

Proofread by : Mohan Chettoor

Latest update : February 18, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

February 18, 2025

sanskritdocuments.org

અડ્ગિરોમુનિપ્રણીતં શ્રીમન્નારાયણીયમાહાત્મ્યમ્

ધ્યાનં- (૧)

શ્રીમન્નારાયણીયે નિહિતનિજતનું નિત્યમાર્તિ હરન્તં
બાલાનાનન્દયન્તં ગુરુપવનપુરાધીશમાર્દ્રાન્તરઙ્ગમ્ ।
બાહુભ્યાં ધારયન્તં પ્રિયતર નવનીતામૃતં ચાત્મલિલા-
પૂર્ણં ગ્રન્થં ચ ભાન્તં જનહૃદયનભશ્ચન્દ્રમેકં ભજેહં !

ધ્યાનં- (૨)

શ્રીકૃષ્ણકમલાકાન્ત કરુણાવરુણાલય ।
વયં ત્વાં શરણં યામો હર નો નિખિલામયાન્ ॥
ગુરુરૂપમહાભાગ કથાકથનકોવિદ ।
કર્તવ્યં બોધયિત્વા નો જીવિતં સફલં કુરુ ॥

પ્રથમોઽધ્યાયઃ

વ્યાસ ઉવાચ-

ઉલ્પત્તિસ્થિતિનાશેષુ રજસ્સત્વતમોજુષે ।
અગુણાય મહાતાપનાશનાયાત્મને નમઃ ॥ ૧ ॥
ઋષિમડ્ગિરસં કૌત્સઃ કદાચિત્ સાધુ પૃષ્ઠવાન્ ।
કલિં દુર્વિષ્ણુલં લોકઃ કથં લઘુ તસ્મિન્ ॥ ૨ ॥
તદા ખલુ પુરાણાનાં પ્રચારો વા ભવેદપિ ।
તાંસ્તાંશ્ચ મહતો ગ્રન્થાન્ શ્રોતું કશ્ચક્રુઃપ્રજાજનઃ ॥ ૩ ॥

અડ્ગિર ઉવાચ-

જ્ઞાનેનાત્મનિ પશ્યામિ તવ પ્રશ્નસ્ય નિર્ણયં ।
વ્યાસવાક્યેન તત્સર્વં વક્ષ્યામિ શ્રુણુ સામ્પ્રતમ્ ॥ ૪ ॥

વ્યાસ ઉવાચ-

પાવનીમિલિતા યત્ર ગડ્ગા યમુનયા સહ ।
 તત્ર પુણ્યતમે દેશે કદાચિદ્દુષિસત્તમાઃ ॥ ૫ ॥
 તપોનિરસ્તદ્દુરિતા દયાવન્તસ્સુનિર્મલાઃ ।
 જગતાં હિતમિચ્છન્તસ્સતતં વ્રતશાલિનઃ ॥ ૬ ॥
 કલિદોષપ્રશમનં નિઃશ્રેયસકરં પરં ।
 બહુવત્સરનિર્વર્ત્ય મહાસત્રં વિતેનિરે ॥ ૭ ॥
 સમસ્તદ્દુરિતચ્છેદિ ભવામયમહૌષધં ।
 સર્વલોકહિતં બુદ્ધ્યા વર્તમાનં તદદ્ભુતમ્ ॥ ૮ ॥
 શિષ્યો મહર્ષેવ્યાસસ્ય સૂતઃ સર્વપુરાણવિત્ ।
 કૌતુકાદાગતસ્તત્ર દિધક્ષુર્મુનિમણ્ડલમ્ ॥ ૯ ॥
 તે ચ તત્ર સમાયાન્તં મુનયો હર્ષતુન્દિલાઃ ।
 નિરીક્ષ્ય સત્વરતરાઃ સદ્કુર્વત સાધુ તમ્ ॥ ૧૦ ॥
 પ્રગૃહ્ય ચ સમાસીનં સપર્યા પ્રીતમાનસં ।
 પ્રોયુશ્ચ મુનિવર્યાસ્તે વચનં વિનયાન્વિતાઃ ॥ ૧૧ ॥
 ઋષયઃ ઊચુઃ-
 હે સૂત સ્વાગતં તેસ્તુ સુદિનં જાતમધં નઃ ।
 ધન્યાશ્ચ વયમેતે ત્વં સહસા યદિહાગતઃ ॥ ૧૨ ॥
 વ્યાસસ્ય પ્રિયશિષ્યત્વાદ્વિચિત્રાણાં ત્વમાકરઃ ।
 કથાનાં ચારુમહસાં મણીનામિવ સાગરઃ ॥ ૧૩ ॥
 યચ્ચ ભૂતં યચ્ચ ભાવિ વર્તમાનં ચ ભાતિ યત્ ।
 ત્વયા નાવિદિતં કિઞ્ચિદસ્તિ લોકેષુ સામ્પ્રતમ્ ॥ ૧૪ ॥
 અસ્મદ્ ભાગ્યમહિમ્નૈવ સમ્પ્રત્યાગતવાનસિ ।
 શુભાશુભેઘ લોકાનાં શ્રોતવ્યં કિઞ્ચિદસ્તિ નઃ ॥ ૧૫ ॥
 કલાવિહ યુગે ઘોરે સમ્પ્રામે દુરિતાકરે ।
 વર્ણાશ્રમાચારશિપૌ વિષ્ણુભક્તિવિધાતિનિ ॥ ૧૬ ॥
 કુકર્મનિરતો નિત્યં સ્વાર્થપૂરણતત્પરઃ ।
 નિપતેન્નિરયે લોકો નૈતિ જાતુ પરાં ગતિમ્ ॥ ૧૭ ॥
 ન કોઽપિ સુકૃતં કર્તું શક્નોતિ કલિવૈભવાત્ ।

અતઃ કિમત્ર નઃ કાર્યં વક્તવ્યં તદિદં ત્વયા ॥ ૧૮ ॥

શ્રી સૂત ઉવાચ-

સદૃશં ભવતામેતત્ જગતાં હિતમિચ્છતાં ।

કદાચિત્ ક્ષાતમાધ્યર્થં પરં પૃચ્છન્તિ પણ્ડિતાઃ ॥ ૧૯ ॥

યદર્થમનુયુક્તોડહમિદં સાધુ વદામિ વઃ ।

શ્યણુતાવહિતાસ્સન્તસ્સંશયાનાં નિરસ્તથે ॥ ૨૦ ॥

અસ્તિ ભાગવતં નામ પુરાણં ગુરુણા કૃતં ।

નિઃશ્રેયસકરં સન્તઃ કલૌ કલુષયેતસામ્ ॥ ૨૧ ॥

સમેડપિ યાન્તિ તચ્છૃત્વા સમાહેન પરાં ગતિં ।

તન્નાન્વેષ્ટવ્યમપરં સત્યસ્મિન્ સર્વસિદ્ધિદે ॥ ૨૨ ॥

સહસ્રબ્રહ્મહા વાપિ ચચ્છૃત્વા યાતિ સદ્ગતિં ।

તન્નાન્વેષ્ટવ્યમપરં સત્યસ્મિન્ સર્વસિદ્ધિદે ॥ ૨૩ ॥

ઋષયઃ ઊચુઃ-

યદબ્યધાયિ ભવતા સત્યમેતન્ન સંશયઃ ।

ઇદમેવાત્ર પર્યાપ્તં લોકાનાં શિવસિદ્ધયે ॥ ૨૪ ॥

કિન્તુ કાલેન કિયતા કલૌ પ્રબલતાં ગતે ।

ભવિષ્યન્તિ જનાસ્સર્વે લલનામધતત્પરાઃ ॥ ૨૫ ॥

પરાપકારનિરતાઃ પરદારાપહારિણઃ ।

વિમુક્તસ્વકુલાચારા નાસ્તિકાઃ પણ્ડિતબ્રુવાઃ ॥ ૨૬ ॥

અનધીતાગમા વ્યગ્રાશ્વપલા મારકિકુરાઃ ।

સત્કર્મવિમુખાઃ પાપા વિષ્ણુભક્તિવિવર્જિતાઃ ॥ ૨૭ ॥

પુરાતનં કવિકુલં હસન્તો મન્દબુદ્ધયઃ ।

શ્રુતિસ્મૃતિપુરાણાનિ નિન્દન્તો નિરપત્રપાઃ ॥ ૨૮ ॥

કુકર્મનિરતાસ્સન્તો નરકાદપિ નિર્ભયાઃ ।

ભૂમેર્ભારાયમાણાશ્ચ ભ્રમિષ્યન્તિ તતસ્તતઃ ॥ ૨૯ ॥

વિસ્તીર્ણમર્થબહુળમિદં ભાગવતં તદા ।

શ્રોતું જના ન શક્ષ્યન્તિ નિબિલેનાકુલાશયાઃ ॥ ૩૦ ॥

અતઃ કિમત્ર કર્તવ્યં તદા શ્રેયસ્કરં નૃણાં ।

लघु चान्यदशक्यं वा विधातुं सर्वमुच्यताम् ॥ ३१ ॥

सूत उवाच-

छंदमेव भृशं नास्ति परं परमपावनं ।

विधातुं किञ्चिदन्यतु गुरुणापि न शक्यते ॥ ३२ ॥

तथापि मुनयश्चित्ते चिन्तां कुरुत मा चिरं ।

यतस्स भगवानेव पातीह सयरायरम् ॥ ३३ ॥

छंदमेव सुसङ्क्षिप्तं व्यासः काले करिष्यति ।

ओकाहेनैव सकलं श्रोतुं शक्यं यथा जनैः ॥ ३४ ॥

नारायणेन विभुना तथाज्ञमस्स मद्वरः ।

अतो भवत्स्मिन्धुना विचारो न विधीयताम् ॥ ३५ ॥

यदा धर्मः क्षयं याति वृद्धिमेति तथेतदः ।

तदा तु भगवानत्र किं न तं पाति शाश्वतम् ॥ ३६ ॥

ऋषयः श्रुत्यु-

सूत सूत महाभाग व्यासशिष्य दयानिधे ।

न यामस्तृप्तिमधुना ततस्सर्वं वदस्व नः ॥ ३७ ॥

मन्दा नयन्ति तं कालं चिन्तयैव दूरन्तया ।

अमन्दा हि कथां साधु शृण्वन्तस्सज्जनोद्विताम् ॥ ३८ ॥

नारायणस्स भगवान् मुनिं सत्यवतीसुतं ।

आदिष्टवान् यथा तस्य श्रोतुं कौतुकमस्ति नः ॥ ३९ ॥

सूत उवाच-

भवद्भिः साधु पृष्टं तत् कात्स्न्येनैव वदामि वः ।

पृच्छतामेव वक्तव्यमिति मे गुरुणोद्वितम् ॥ ४० ॥

वन्दमानं दयामूर्तिं व्यासमाढ्य ज्ञातुयित् ।

नारायणस्स भगवानुवाच प्राञ्जलिं वयः ॥ ४१ ॥

नारायण उवाच-

मुने भागवतं नाम पुराणं यत्पया कृतं ।

मद्भक्तिजनकं पुण्यं मत्प्रीतिकरमुत्तमम् ॥ ४२ ॥

कलौ सत्सर्गहीनानां सर्वसिद्धिकरं नृणां ।

સમાહેન શ્રુતમિદં ભવિતા નાત્ર સંશયઃ ॥ ૪૩ ॥

ઉપબર્હણગન્ધર્વઃ શાપગ્રસ્તોભવત્ પુરા ।

પશ્ચાદિદં તુ શ્રુતૈવ સદ્ભ્યો મજ્જનતાં ગતઃ ॥ ૪૪ ॥

કલૌ પાપમયે યાત્ર ભૂયો મૂર્ચ્છતિ વિસ્તૃત ।

શ્રોતું ન નિખિલેનેદં શક્ષ્યન્તિ હતબુદ્ધયઃ ॥ ૪૫ ॥

અતો ભવાનેતદેવ સક્લિપ્તં તન્તુમર્હતિ ।

વિવશૈરપિ સમ્પૂર્ણ શ્રુયેતૈકાહતો યથા ॥ ૪૬ ॥

સહસ્રોત્તરપદાઢ્યં નાનાવૃત્તવિરાજિતં ।

પ્રસાદગુણસમ્પન્નં ચમકાદૈરલકૃતમ્ ॥ ૪૭ ॥

મનઃપ્રભાદનં સદ્યઃ સરસં કાવ્યસમિતમ્ ।

લળિતૈર્લૌકિકૈશ્શબૈઃ કર્તવ્યં ભવતાખિલમ્ ॥ ૪૮ ॥

પુરાણસંજ્ઞમેતત્તુ સ્તોત્રસંજ્ઞં તદા ભવેત્ ।

કદા વિધીયતામેતત્ બાહુલ્યેન તદુચ્યતે ॥ ૪૯ ॥

ચતુસ્સહસ્રે શરદાં વ્યતીતે ત્રિશતાધિકે ।

કલૌ મહલયા યુક્તો નિળાતીરે દ્વિજાન્વયે ॥ ૫૦ ॥

મમૈવ નામ્ના વિખ્યાતો ભવિષ્યતિ ભવાન્ પુનઃ ।

તદા મયોક્તં કર્તવ્યં વચ્મિ કિષ્કિંદપિ સ્ફુટમ્ ॥ ૫૧ ॥

ભુવમેત્ય ભવાન્નૂનં મમ માયાવિમોહિતઃ ।

વિહ્નોઽપિ વિષયી તત્ર કાલં કચ્ચન નેષ્યતિ ॥ ૫૨ ॥

તથાપિ સુબહૂન્ ગ્રન્થાન્ વિદ્વત્સૂતમનઃપ્રિયાન્ ।

રચયન્ પવનવ્યાધિપીડિતોથ ભવિષ્યતિ ॥ ૫૩ ॥

તતો રામાનુજાખ્યેન કેરળેષુ યશોવતા ।

મદ્ભક્તેનોપદિષ્ટસ્ત્વં મદ્રાજ્યં સંસ્મરિષ્યસિ ॥ ૫૪ ॥

તતો વિના વિળમ્બેન પૂતે ગુરુમરુત્યુરે ।

વસતો મેગ્રતઃ સ્થિત્વા કુરુ કાર્યમિદં શુભમ્ ॥ ૫૫ ॥

નારાયણાભિસમ્બન્ધાદ્ દ્વેધા સ્તોત્રમિદં મહત્ ।

નારાયણીયમિત્યેવ સર્વત્ર વિદિતં ભવેત્ ॥ ૫૬ ॥

સર્વપાપહરં પુણ્યં કલૌ કલુષિતાત્મનાં ।

નિઃશ્રેયસકરં ચાપિ ભવિષ્યતિ ન સંશયઃ ॥ ૫૭ ॥

સૂત ઉવાચ-

ઇતિ શ્રુત્વા મમ ગુરુઃ સાક્ષાન્નારાયણોદિતં ।

શ્રોતું ચ કિંચિત્તસ્યૈવ તસ્થૌ પ્રાઞ્જલિરગ્રતઃ ॥ ૫૮ ॥

પૃષ્ઠં ભવદ્ભિરધુના નનુ સાવધાનૈ-

ર્યત્તન્મયા ગુરુમુખશ્રુતમીરિતં વઃ ॥ ૫૯ ॥

એતાવતા તુ ભવતાં યદિ નાપ્યલન્તા ।

પૃચ્છન્તુ સાધુ મુનયઃ કથયામિ સર્વમ્ ॥ ૬૦ ॥

ઇત્યાડ્ગિરસે શ્રીમન્નારાયણીયમાહાત્મ્યે નારાયણીયોત્પત્તિકથનં નામ પ્રથમોઽધ્યાયઃ ।

દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ

વ્યાસ ઉવાચ-

ઇતિ સૂતવચઃ શ્રુત્વા મુનયો હૃષ્યેતસઃ ।

તં પુનઃ પરિપ્રચ્છુર્લોકાનુગ્રહતત્પરાઃ ॥ ૧ ॥

ઋષયઃ ઊચુઃ-

સૂત સૂત મહાભાગ સર્વજ્ઞ વિદુષાં વર ।

ન તૃપ્યામો વયં સર્વે ત્વદ્વાક્યામૃતપાનતઃ ॥ ૨ ॥

નનુ સૂત ભવદ્વાક્યાદશક્યં મન્તુમન્યથા ।

સુજ્ઞાતમધુનાસ્માભિઃ કૃતાર્થાશ્ચ વયં મુને ॥ ૩ ॥

તદધ્યુદેતિ શ્રોતવ્યમપરં કિંચિદસ્તિ નઃ ।

વિદુષામપિ નાપૈતિ વિવિત્સા જાતુ ચેતસઃ ॥ ૪ ॥

શ્રોતવ્યં કેન વિધિના પઠિતવ્યં ચ તત્તદા ।

ઇદં ચ સકલં સાધુ ભવાનેવ બ્રવીતુ નઃ ॥ ૫ ॥

અધાવધિ ન ચાસ્માકં ત્વદુક્તં શ્રુતિગોચરં ।

ઇતિહાસપુરાણેષુ કુત્ર કૃષ્ણેન કીર્તિતમ્ ॥ ૬ ॥

ત્રિકાલજ્ઞેન નિયતં સદા લોકહિતૈષિણા ।

પ્રિયશિષ્યાય ભવતે કથિતં ગુરુણાખિલમ્ ॥ ૭ ॥

સૂત ઉવાચ-

ઋષયઃ સાધુ પૃષ્ઠોડહં પ્રષ્ટવ્યં યન્મનીષિભિઃ ।

શ્રોતવ્યં ચ સમૈરેવ કલૌ મર્ત્યૈર્વિશેષતઃ ॥ ૮ ॥

પ્રષ્ટવ્યં નૈવ પૃચ્છન્તિ શ્રોતવ્યં નૈવ શૃણ્વતે ।

કર્તવ્યં નૈવ કુર્વન્તિ કલૌ મુહ્યન્તિ માનવાઃ ॥ ૯ ॥

સન્તસ્તદભિધાસ્યામિ યન્મે ગુરુમુખાચ્છૃતં ।

સ્વયં નારાયણેનૈવ ગુરવે સમુદીરિતમ્ ॥ ૧૦ ॥

નારાયણીયરચના કીદૃશી સ્યાત્ કદેતિ ચ ।

શ્રુત્વાથ મદ્ગુરુઃ કૃષ્ણઃ કૃષ્ણં પપ્રચ્છ સાઙ્ગજલિઃ ॥ ૧૧ ॥

કૃષ્ણ ઉવાચ-

નારાયણ મહાદેવ દેવદેવ જગત્ પ્રભો ।

ત્વદાજ્ઞાં પાલયિષ્યામિ સન્દેહોસ્તિ તથાપિ મે ॥ ૧૨ ॥

કો વક્તા કીદૃશઃ શ્રોતા કાલઃ કશ્ચ ફલપ્રદઃ ।

અસ્યારમ્ભે વિરામે ચ કિં કિં કર્તવ્યમસ્તિ ચ ॥ ૧૩ ॥

ઇત્યાદ્યશેષમદ્યૈવ મહ્યં શુશ્રૂષવે વદ ।

યતો વિફલતામેતિ યજ્ઞો વિધિવિવર્જિતઃ ॥ ૧૪ ॥

સૂત ઉવાચ-

શ્રુત્વૈતન્મદ્ગુરોર્વાક્યં ભગવાન્ ભક્તવત્સલઃ ।

પ્રહસ્ય પ્રોક્તવાનસ્ય યજ્ઞસ્ય વિધિમાદિતઃ ॥ ૧૫ ॥

શ્રી ભગવાનુવાચ-

મુને લોકહિતં કર્તુમધાપિ ત્વં સમીહસે ।

કઃ કરોત્યેવમન્યસ્તુ તેન તુષ્ટોસ્મ્યહં ત્વયિ ॥ ૧૬ ॥

યાદૃગસ્ય પુરાણસ્ય શ્રુતિપાઠવિધૌ વિધિઃ ।

સ્તોત્રસ્યાપિ સદા તસ્ય સ એવ કમ ઉત્તમઃ ॥ ૧૭ ॥

નિરસ્તસુકૃતસ્ય સ્યાત્ કલેઃ પ્રગુણિતૈનસઃ ।

સમુલ્લસતિ સામ્રાજ્યે ન શક્યં કર્તુમેષ તુ ॥ ૧૮ ॥

વર્ણશ્રમાચારમુચો નાસ્તિકા દમ્ભચારિણઃ ।

યથા કથાપિ વિધયા યતમાના ધનાયિતુમ્ ॥ ૧૯ ॥

નિન્દન્તઃ સ્વકુલાચારં સમુત્ત્રધ્વાસસનાતનં ।
 વિડમ્બ્યન્તઃ કર્માણિ વૈદિકાનિ યથા તથા ॥ ૨૦ ॥
 જઘન્યજાચારપરા નિસ્ત્રપા મન્દબુદ્ધયઃ ।
 આડમ્બરપ્રધાનાશ્ચ ભવિષ્યન્તિ ધ્રુવં જનાઃ ॥ ૨૧ ॥
 કિઞ્ચ વર્ષસહસ્રેષુ વ્યતીતેષ્વથ પઞ્ચસુ ।
 અરાજકા ચ જગતી સકલેયં ભવિષ્યતિ ॥ ૨૨ ॥
 અતો વિધિં પ્રવક્ષ્યામિ શક્યં કર્તું તદા જનૈઃ ।
 પુનરેતત્ સ્વશિષ્યાય વક્તવ્યં ભવતાબિલમ્ ॥ ૨૩ ॥
 આદૌ દૈવજ્ઞમાહૂય શુભકાલસ્ય નિર્ણયઃ ।
 કર્તવ્યશ્ચાય યજ્ઞાર્થં સમ્ભારાનાહરેત્ સુધીઃ ॥ ૨૪ ॥
 મણ્ડપં કારયેત્ પશ્ચાત્ નાનાશિલ્પવિરાજિતં ।
 શૈત્યસ્ય ચ તથોષણસ્ય બાધાત્ર ન ભવેદથા ॥ ૨૫ ॥
 અથ ભાગવતેભ્યશ્ચ પત્રં પ્રેષ્યં વિશેષતઃ ।
 પ્રાયસ્તત્ર વિલેખ્યં તુ શ્રૂયતાં મુનિસત્તમ! ॥ ૨૬ ॥
 અદ્યારભ્ય મહાત્માનો જ્ઞાનયજ્ઞો ભવિષ્યતિ ।
 અત્ર નારાયણીયસ્ય વાચનં સર્વથા ભવેત્ ॥ ૨૭ ॥
 યથાવકાશમત્રૈત્ય ભવન્તઃ શ્રદ્ધયાન્વિતાઃ ।
 ભાગં કુર્વન્તુ સન્તાપત્રયનાશો યતો ભવેત્ ॥ ૨૮ ॥
 યદિ સ્યાદવકાશો વઃ કાત્સ્ન્યેન શ્રોતુમત્ર યત્ ।
 પૂર્વપુણ્યેન લભ્યં તન્મા મુઞ્ચત કદાચન ॥ ૨૯ ॥
 આચાર્યઃ સંસ્કૃતાભિજ્ઞો ભક્તિમાન્ કાવ્યમર્મવિત્ ।
 વિત્તલોભવિહીનશ્ચ વરણીયઃ સુધીમતા ॥ ૩૦ ॥
 વસ્ત્રમાલ્યાદિદાનેન તોષયેત્તં પ્રયત્નતઃ ।
 અન્યથા તુ વિધિર્નૂનો મન્યતે સાધુભિસ્તદા ॥ ૩૧ ॥
 અત્ર પૂજાવિધાનાર્થં ભક્તિમન્તં ચ કઞ્ચન ।
 વરયેચ્ચ યથાચાર્ય પૂર્વ માહાત્મ્યવાચનાત્ ॥ ૩૨ ॥
 સર્વવિદ્ધવિદ્યાતાર્થં ગણનાથં પ્રસાદયેત્ ।
 યજ્ઞારમ્ભે પઠેન્નિત્યં વિષ્ણોર્નામસહસ્રકમ્ ॥ ૩૩ ॥

કથારમ્ભે તુ કર્તવ્યા ભગવત્પુરતોર્યના ।

અથ વક્તુશ્ચ સા કાર્યા ક્રમેણોભયમુચ્યતે ॥ ૩૪ ॥

શ્રીકૃષ્ણ કમલાકાન્ત કરુણાવરુણાલય ।

વયં ત્વાં શરણં યામો હર નો નિખિલામયાન્ ॥ ૩૫ ॥

ગુરુરૂપ મહાભાગ કથાકથનકોવિદ ।

કર્તવ્યં બોધયિત્વા નો જીવિતં સફલં કુરુ ॥ ૩૬ ॥

શ્રોતારઃ શ્રદ્ધયા ભક્ત્યા શૃણુયુઃ સ્તોત્રમુત્તમં ।

ઉપક્રમેવસાને ચ નમસ્કુર્યુથાવિધિ ॥ ૩૭ ॥

એકૈકદશકસ્યાન્તે નીરાજનમુપાયરેત્ ।

અન્યત્રાપિ ક્વચિત્ કાર્યં કર્મિણા તુ યથોચિતમ્ ॥ ૩૮ ॥

દિને દિને વિરામે તુ વક્તા શ્રોતજનૈસ્સહ ।

અષ્ટોત્તરશતં શૌરેત્રાંજાં જાપ્યં યથાયથમ્ ॥ ૩૯ ॥

ત્રિમધુર પાયસ લડુકમોદકશષ્કુલ્યપૂપકવાદીન્ ।

તત્તદિનાનુયોજ્યં નિવેદ્ય દદ્યાત્ સમસ્તભક્તેભ્યઃ ॥ ૪૦ ॥

જન્માષ્ટમ્યામિદં શ્રુત્વા સર્વાન્ કામાનવાપ્નુયાત્ ।

સમાહેન શ્રાવણેઽસ્ય શ્રવણં મુક્તિદાયકમ્ ॥ ૪૧ ॥

ચૈત્રે તથા ચ વૈશાખે શ્રવણં વરમુચ્યતે ।

શ્રુત્વૈતત્ બહવઃ સિદ્ધિં ગમિષ્યન્તિ તદા જનાઃ ॥ ૪૨ ॥

દિનેનાથ યથાશક્તિ નિર્વર્ત્ય યદિદં નૃભિઃ ।

કૃતં શ્રદ્ધાલુભિર્ભક્તૈઃ સર્વં પ્રિયકરં હરેઃ ॥ ૪૩ ॥

દ્રવિડે બહવો ભક્તાઃ પઠિષ્યન્તે તદાદરાત્ ।

મહારાષ્ટ્રે વિશેષેણ પ્રચારોસ્ય ભવિષ્યતિ ॥ ૪૪ ॥

કલૌ મન્ત્રિત્યસાન્નિદ્ધ્યાપૂતે ગુરુમરુત્પુરે ।

અદ્યૈષ્યન્તિ પરં ભક્તા બાલકાઃ કવયોપ્યદઃ ॥ ૪૫ ॥

આવભૃથ્યં ચ તત્ સ્નાનં કર્મયજ્ઞે મયોદિતં ।

જ્ઞાનયજ્ઞેત્ર ભક્તાનાં કાર્યમિચ્છાનુસારતઃ ॥ ૪૬ ॥

વક્તારં તોષયેત્ સાધુ ભૂષાવસ્ત્રધનાદિભિઃ ।

યજ્ઞાન્તે તત્ર તુષ્ટે તુ પ્રસીદ્યુશ્ચ દેવતાઃ ॥ ૪૭ ॥

અથ તન્નાગતાન્ ભક્તાન્ તન્માલ્યતુળસીદૃજૈઃ ।
તોષયેદન્નદાનૈશ્ચ વયોભિર્મધુરૈરપિ ॥ ૪૮ ॥

સદા પેથા કથા ચેયં શ્રીમન્નારાયણાશ્રયા ।
યથાશક્તિ યથાબુદ્ધિ યથારુચિ યથાવિધિ ॥ ૪૯ ॥

કૃત્યાન્તરેણ બદ્ધો વા તાપત્રયહતોઽપિ વા ।
એકાહિનાપિ સંશ્રુત્ય સુખમેતિ ન સંશયઃ ॥ ૫૦ ॥

સૂત ઉવાચ-
નારાયણોક્તં શ્રુત્વાસ્ય વિધિં વિસ્તરતો ગુરુઃ ।
તુષ્ટૃથ્યા તુષ્ટાવ તં દેવમવતારાન્ દશ સ્મરન્ ॥ ૫૧ ॥

ઋષયઃ ઊચુઃ-
દશાવતારસ્તોત્રં તત્ સૂત નો વક્તુમર્હસિ ।
ગુરવો બ્રુવતે ગુહ્યમપિ શિષ્યજનાય હિ ॥ ૫૨ ॥

સૂત ઉવાચ-
સ્તોત્રં તદ્દુપદેક્ષ્યામિ શૃણુતાવહિતાત્મના ।
સાર્વકામિકમેતતુ પઠતાં શૃણ્વતામપિ ॥ ૫૩ ॥

દશાવતારસ્તોત્રં-૧ ॥

હયગ્રીવં નિહત્યાશુ વેદાન્ સંરક્ષિતું પુરા ।
ધૃતમત્સ્યસ્વરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૪ ॥

દશાવતારસ્તોત્રં-૨ ॥

તદા ક્ષીરોદધૌ મગ્નમુદ્ધર્તુ મન્દરાચલં ।
ગૃહીતકૂર્મરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૫ ॥

દશાવતારસ્તોત્રં-૩ ॥

હિરણ્યાક્ષહતાં ભૂમિમુદ્ધર્તુ પ્રળયાર્ણવાત્ ।
ધૃતપોત્રિસ્વરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૬ ॥

દશાવતારસ્તોત્રં-૪ ॥

હિરણ્યકશિપું હત્વા જગતીમવિતું પુરા ।

નૃસિંહગાત્રસ્વીકર્ત્રે શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૭ ॥

દશાવતારસ્તોત્ર-૫ ॥

બલેર્દિવં સમાદાય દેવેભ્યોર્પયિતું પુરા ।

ધૃતવામનરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૮ ॥

દશાવતારસ્તોત્ર-૬ ॥

નિહત્ય દુષ્ટરાજન્યાન્ ધર્મ સંરક્ષિતું પુરા ।

ગૃહીતરામરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૯ ॥

દશાવતારસ્તોત્ર-૭ ॥

રાવણાધસતો હત્વા ત્રિલોકી રક્ષિતું પુરા ।

ધૃતરામસ્વરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૬૦ ॥

દશાવતારસ્તોત્ર-૮ ॥

ધેનુકાદીન્ નિહત્યાશુ સતઃ સંરક્ષિતું પુરા ।

ધૃતરામસ્વરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૬૧ ॥

દશાવતારસ્તોત્ર-૯ ॥

ભૂભારમુપસંહર્તું વસુદેવસ્ય વેશમનિ ।

ગૃહીતાત્મુતરૂપાય શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૬૨ ॥

દશાવતારસ્તોત્ર-૧૦ ॥

કલેરન્તે ખલાન્ હત્વા સત્યં સ્થાપયિતું સદા ।

કલ્કિરૂપમુપાદાત્રે શ્રીકૃષ્ણાય નમો નમઃ ॥ ૬૩ ॥

અથ પ્રીતૈર્મુનિશ્રેષ્ઠૈઃ પૂજિતો રૌમહર્ષણિઃ ।

પુનઃ સત્સડ્ગલાભાય તીર્થાતીર્થં ચચાર હ ॥ ૬૪ ॥

અડ્ગિર ઉવાચ-

પુરાણેષુ ન કુત્રાપિ કૃષ્ણેનાપિ પ્રકાશિતં ।

નારાયણીયમાહાત્મ્યં કૌત્સ તુભ્યં મયોદિતમ્ ॥ ૬૫ ॥

રહસ્યાતિરહસ્યં ચદિદં નૂનમિતઃ પરં ।

કર્ણાકર્ણિકયા શ્રુત્યા સર્વત્ર પ્રચરિષ્યતિ ॥ ૬૬ ॥

નારાયણીયસ્તોત્રસ્ય પારાયણપરાયણાઃ ।

ઇદં પીત્વા પાયયન્તુ યથેષ્ટમપરાનપિ ॥ ૬૭ ॥

નારાયણીયમહિમામતુલપ્રભાવા-

માપીય સૂતવદનાદમિતાદરેણ ।

મોક્ષાર્થિનોડપિ મુનયસ્ત્વદસીયપાન-

લોલાયમાનમનસોથ હરિં પ્રણેમુઃ ॥ ૬૮ ॥

દશાવતારાન્ સંસ્મૃત્ય સ્તોત્રં તત્તુ પઠન્નરઃ ।

ઇહ ચ પ્રેત્યભાવે ચભુઙ્ ક્તે કામાન્ન સંશયઃ ॥ ૬૯ ॥

મયા તુ પૃષ્ઠો જનિતા કદાચિ-

દુપાદિશન્મામિતિવૃત્તમેતત્

પુરોદિતં યદ્ધરિણૈવ તસ્મૈ ।

મયા તવોક્તં જગતાં હિતાય ॥ ૭૦ ॥

ઇત્યાડ્ગિરસે શ્રીમન્નારાયણીયમાહાત્મ્યે શ્રવણવિધિકથનં નામ દ્વિતીયોડધ્યાયઃ ।

તૃતીયોડધ્યાયઃ

કૌત્સ ઉવાચ-

ભગવન્ સંસારસાગરસડ્કામક સાર્વકામિકાણિ બ્રાહ્મ

વૈષ્ણવશાકુરશાક્તગાણપત્યસ્કાન્દવૈવસ્વતયાન્દ્રનાવગ્રહરૌદ્રાણિ

ત્રિંશદષ્ટોત્તરશતસ્તોત્રાણિ અદ્યાવધિ મયાધિગતાનિ

યાનિ નારદાનકુશલમુખભાગવતર્ષીણાં મુખારવિન્દાત્

તાપત્રયસન્તમાનામનુગ્રહાર્થં તદા તદા વિનિસ્યુતાનિ ॥ ૧ ॥

અથ કિમેતસ્માત્ ભગવન્ બ્રહ્માનુત્તમસ્તુતિનિકુરુમ્બ

મકરન્દબિન્દુસન્દોહાત્ વિચિત્ય વિનિયોજ્યમિતિ નિતાન્તમન્દં મમ સ્વાન્તં ।

હન્ત દોળાયતે ॥ ૨ ॥

અતસ્તત્તુ સ્તોત્રવરિષ્ઠં ઋષિચ્છન્દોદેવતાદિ વિધાનુવિધયા સહ ।

કાર્ત્સનેનાયદ્દુર્મર્હતિ નમો નમસ્તે ॥ ૩ ॥

અડ્ગિર ઉવાચ- ભોસ્તાત! ત્વયા સાધ્યેવ મમાભિપૃષ્ટમ્ ॥ ૪ ॥

શુશ્રૂષુભિરન્તેવાસિભિઃ સદૈવમેવ નિતરાં ભાવ્યમ્ ॥ ૫ ॥

ત્વન્મુખાદેવમેવ વત્સ મનસ્તુ મમ શુશ્રૂષતે ॥ ૬ ॥

અથ કથયામિ તે તત્ સ્તોત્રોદ્ધં યત્તુ રહસ્યાતિરહસ્યમ્ ॥ ૭ ॥

અત એવાધિકારિણાપિ ગુરુમુખાદેવાવગત્તવ્ય-મિતિ વૈદિક
માર્ગપ્રદીપકેષુ નાનાર્ગગ્નકવચસહસ્રનામાદિ
મન્ત્રાકરેષુ પુરાણેતિહાસેષુ
કુત્રાપ્યનાવિષ્કૃતં અકૃતકવચસામાદિવિધાતુર્વિધાતુમમ
પિતુર્મુખ યતુષ્ઠયાઃ કદાચિદેકાન્તે પૂર્વમુખાત્ સાવધાનસ્યાસ્ય ।
શ્રોત્રાગ્જલિપુટે વામેતર એવામીલિતાક્ષં ત્રિરભિવૃષ્ટમ્ ॥ ૮-૯ ॥

તથાહિ પિતા મે મામેકાન્તે કદાચિદાહૂયાહ ॥ ૧૦ ॥

વત્સ, કિઞ્ચિત્ કથયામિ શૃણુષ્વાવહિતાત્મા ॥ ૧૧ ॥

તવ્યા લોકસડ્ગ્રહાર્થં મર્ત્યલોકે તત્ર તત્ર કાલે પ્રવ્રજનીયમ્ ॥ ૧૨ ॥

અલડ્ધ્યવેગેન ભગવતા કાલાખ્યેન પરિવર્તમાનયુગયુગળયોઃ ચરમેણ ।
કલિના કલુષમતીનાં યદેતદ્દુપદેષ્ટવ્યમ્ ॥ ૧૩ ॥

મયૈવૈતત્ સર્ગાર્કર્મણિ વિનિયોજ્યમાનાય
સ્વપ્રવૃત્તસર્ગાર્કર્મનિર્વિઘ્નસમ્પાદનાર્થં મમ પૌત્રાય
મારીચાય સકલકારણકારણાભાવ-પ્રતિયોગિનો મજ્જનકાન્નારાયણમૂર્તે
યથાવગતમુપદિષ્ઠચરમસ્તિ ॥ ૧૪ ॥

યત્ કિઞ્ચિદપિલિપ્સુઃ આદૌ મન્ત્રાપ્લવનપૂતઃ વિહિતં સાન્ધ્યાદિકં
યથાવિધિ વિધાય મન્ત્રમૂર્તિં ગોલોકનાથં-
ગોલોકનાથં નતપારિજાતં ।
ગોગોપગોપીનયનાબ્જસૂરં
નાનાવિભૂષાપરિભૂષિતાડ્ગં
નમામિ કૃષ્ણં કરુણાપયોધિમ્ ॥ ૧૫ ॥

ઇતિ સન્ધ્યાય પૂજ્યત્વાદૃષિં નારાયણં શિરસિ અક્ષરત્વાચ્છન્દ
આનુષ્ટુભમધિનાસોત્તરોષ્ઠે, ધ્યેયત્વાદેવતાં ગોલોકનાથં
શ્રીકૃષ્ણપરમાત્માનં હૃદિ ચ માર્ગશીર્ષેણ હસ્તેન ન્યસ્યૈવં ।
સગ્જપેત્ ॥ ૧૬ ॥

श्रीकृष्णष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम्

श्रीनारायणः ऋषिः - अनुष्टुप् छन्दः -

गोलोकनाथः कृष्णपरमात्मा देवता ।

गोलोकनाथो (१) गोविन्दो (२) गोपिकाजनवल्लभः (३) ।

राधिकारमणो (४) रम्यो (५) राज्ञवदणलोचनः (६) ॥ १७ ॥

करुणासागरः (७) कृष्णः (८) कामकोटिमनोहरः (९) ।

सर्वकर्ता (१०) सर्वहर्ता (११) सञ्छिदानन्दविग्रहः (१२) ॥ १८ ॥

वेदवेद्यो (१३) विराडूपो (१४) विरिञ्चिहरवन्दितः (१५) ।

वैकुण्ठनिलयो (१६) विष्णुर् (१७) वासुदेवो (१८) विराट्ध्वजः (१९) ॥ १९ ॥

पयःपयोधिर्मध्यस्थः (२०) पन्नगाधिपतल्पगः (२१) ।

सर्वभूतगुडावासः (२२) सूर्येन्दुनयनः (२३) स्वराट् (२४) ॥ २० ॥

शार्ङ्गधन्वा (२५) शङ्खचक्रगदाम्बुजलसद्भुजः (२६) ।

श्रिताभीष्टमन्दारः (२७) शरण्यः (२८) श्रीधराधवः (२९) ॥ २१ ॥

नवनीलधनश्यायो (३०) नरनारायणात्मकः (३१) ।

भुमुक्षुसेव्यो (३२) मायेशो (३३) मुकुन्दो (३४) मधुसूदनः (३५) ॥ २२ ॥

मत्स्यरूपधरो (३६) मायी (३७) मनुरूपो (३८) मनुस्तुतः (३९) ।

कठोरपृष्ठविधृतमन्दरः (४०) कमठाकृतिः (४१) ॥ २३ ॥

उलाधृतकोऽतनु (४२) छिन्द्याक्षनिडा (४३) हरिः (४४) ।

अर्द्धवरात्मा (४५) यलोद्धर्ता (४६) दय्युतो (४७) दनुपमवैभवः (४८) ॥ २४ ॥

नरसिंहाकृति (४९) त्रिदैनिराकृतमहासुरः ॥ ५० ॥

भक्तप्रह्लादवरदो (५१) भवसागरतारकः (५२) ॥ २५ ॥

वलभित्सङ्गो (५३) वन्द्यो (५४) वामनो (५५) बलिदण्डा (५६) ।

त्रिक्रमाकान्तभुवन (५७) स्त्रिदिवेय (५८) स्त्रिविक्कमः (५९) ॥ २६ ॥

भगवान् (६०) भागवो रामो (६१) भीमकर्मा (६२) भवप्रियः (६३) ।

दशास्यहन्ता (६४) दृढर्षो (६५) रामो दशरथात्मजः (६६) ॥ २७ ॥

भव्यो (६७) भरतशत्रुघ्नवलक्ष्मणाग्रिमसोदरः (६८) ।

वसिष्ठविश्वामित्रादिगुर्वाज्ञापारिपालकः (६९) ॥ २८ ॥

જનકીમાનસોલ્લાસી (૭૦) જટાયુસ્વર્ગદાયકઃ (૭૧) ।
 વૈવસ્વતસખો (૭૨) બાલિહન્તા (૭૩) વાયુસુતપ્રિયઃ (૭૪) ॥ ૨૯ ॥
 શબરીસલ્કૃતિપ્રીતઃ (૭૫) શાખામૃગસહાયવાન્ (૭૬) ।
 રોહિણીનન્દનો રામો (૭૭) રેવતીપ્રાણવલ્લભઃ (૭૮) ॥ ૩૦ ॥
 સૂરજાભેદનઃ (૭૯) સીરમુસલાદ્યુદ્ધદાયુધઃ ॥ ૮૦ ॥
 દેવકીનન્દનો (૮૧) દામોદરો (૮૨) દરવિનાશનઃ (૮૩) ॥ ૩૧ ॥
 વૃન્દાવનચરો (૮૪) વત્સબકાઘાદ્યસુરાન્તકઃ (૮૫) ।
 યોગેશો (૮૬) યાદવાધીશો (૮૭) યશોદાનન્દનન્દનઃ (૮૮) ॥ ૩૨ ॥
 ગોમા (૮૯) ગોવર્ધ્નનોદ્ધર્તા (૯૦) ગુર્વભીષ્ટપ્રદાયકઃ (૯૧) ।
 કાળિયાહીન્દ્રદર્પઘ્નઃ (૯૨) કલેશઃ (૯૩) કાલનેમિહા (૯૪) ॥ ૩૩ ॥
 વિદુરોદ્ધવભીષ્માદિવન્દ્યો (૯૫) બાણમદાપહઃ (૯૬) ।
 પાકારિનન્દનસખઃ (૯૭) પાકશાસનશાસકઃ (૯૮) ॥ ૩૪ ॥
 સુદામસબ્રહ્મચારી (૯૯) સીરપાણિસહોદરઃ (૧૦૦) ।
 ભૈષ્યાધૃષ્ટાધિકદૃવ્યજસહસ્રસ્ત્રીવરેશ્વરઃ (૧૦૧) ॥ ૩૫ ॥
 સદ્ગીયમાનસત્કીર્તિઃ (૧૦૨) સત્યકામઃ (૧૦૩) સતાડ્ગતિઃ (૧૦૪) ।
 પુરાણપુરુષઃ (૧૦૫) પૂર્ણઃ (૧૦૬) પાવનઃ (૧૦૭) પરમેશ્વરઃ (૧૦૮) ॥ ૩૬ ॥
 કૃલશ્રુતિઃ-
 એવં ગોલોકનાથસ્ય શ્રીકૃષ્ણસ્ય મહાપ્રભોઃ ।
 અષ્ટોત્તરશતં નામ્નાં દિવ્યં સર્વાર્થસિદ્ધિદમ્ ॥ ૩૭ ॥
 ગુહ્યાદ્રુહ્યમિદં સ્તોત્રં પ્રયતો યઃ પઠેન્નરઃ ।
 શૃણુયાદ્વા શુચિર્નિત્યં સ કૃષ્ણપદવીમિયાત્ ॥ ૩૮ ॥
 ઇત્યાડ્ગિરસે શ્રીમન્નારાયણીયમાહાત્મ્યે શ્રીકૃષ્ણાષ્ટોત્તરશતકથનં
 નામ તૃતીયોડધ્યાયઃ ।

Encoded and proofread by Mohan Chettoor
 mohanchettoor at gmail.com 999545896

——
Angirasamunipranitam Shriman Narayaniya Mahatmyam

pdf was typeset on February 18, 2025

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

